СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 242. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 16-го жовтня 1940. No. 242. Jersey City, N. J., Wednesday, October 16, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВИБОРЧІ ВИГЛЯДИ

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії д-ра Ґелопа доносить, що в останнім часі американська опінія виразно повернулась до републиканського кандидата Вендела Вилкого. В тім пересуненні Вилкі осягнув перевагу над Рузвелтом у чотирьох стейтах, які ще недавно в більшості були за Рузвелтом. Ті стейти є: Ілиной, в якім недавно Рузвелт мав 53% відсотків, а тепер має лиш 48%. Решту має Вилкі. Індіяна — передтим Рузвелт мав 51%, тепер 47%. Мишіґен — передтим 52%, тепер 48%. Але є ще чимало стейтів, в яких Рузвелт переважає. Бюро Ґелопа поясняє, що виборчі настрої далі дуже рівно поділені і важко з певністю сказати, котра сторона виграє.

Але вістки з західного побережжя говорять, що там перевагу має Рузвелт. Професийні закладачі такі певні, що вийде Рузвелт, що в деяких випадках дають своїх два доляри, до чужого одного на Рузвелта.

ВИЛКІ ПРО ТРЕТЄ КАНДИДУВАННЯ.

СИРАКЮЗ. — Вендел Вилкі виголосив виборчу промову в якій сказав, що президент Рузвелт, разом зо своїми найближчими співробітниками, як Гапкінс, Ікес, Валас, Коген і Коркоран, силою схопив Демократичну Партію і старається нею так керувати, щоб вдержатись разом зо своїми співробітниками при владі. Внаслідок їх політики говорив Вилкі, повідступали з Демократичної Партії справжні державні мужі, типу Джеймса Фарлія.

ЛИНДБЕРҐ ТАВРУЄ ТЕПЕРІШНИХ ЛІДЕРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Чарлз Линдберґ виголосив через радіо промову, в якій закликав слухачів, щоб позбулись теперішних державних провідників, а вибрали таких, яким можна було повірити. Теперішні провідники, говорив Линдберґ, є слабого характеру, а проте ведуть край до війни. Америці потрібно сильних провідників, що охоронилиб край від війни, казав він. Линдберґ по імені не згадував ні Рузвелта ні Вилкого, але загально пояснюють, що промова була виголошена в користь Вилкого.

ДАЛЬШЕ ВИКОРИСТОВУВАННЯ НАЯҐАРИ.

ВАШИНҐТОН. — Між американськими і канадійськими властями прийшло до порозуміння відносно дальшого використання водної енерґії водопаду Наяґари. Дотепер на перешкоді цьому стояла канадійська провінція Онтеріо. Тепер вона згідлива співпрацювати в цьому відношенні з Америкою. Вже вкоротці розпічнуться будови на водопаді Наяґари, які з одного боку збільшать дотеперішню видатність електричної енерґії, а з другого зроблять водопад пригідним до корабельної комунікації.

НОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ МАЙДАН.

ДЖЕКСОНВИЛ (Флорида). — Тут побудовано великий военний майдан, коштом 25 міліонів долярів. Цей майдан має ріжні робітні, забудови для війська і летунської обслуги, а також для складів ґазоліни та воєнних матеріялів. положення цього майдану має велику стратеґічну вартість. Він лежить у місці, звідки літаки можуть легко оперувати на просторі від Нової Фунляндії до Панамського каналу.

ОДНОСТРІЙНІСТЬ ЛІТАКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт назначив комісію, зложену з чотирьох осіб — Стимсона, Накса, Морґентава і Нудсена — яка має постаратись про те, щоб моделі американських та англійських літаків уніфіковано. Бо ріжнородність моделів спинює масову продукцію. Зате однородні моделі можна буде далеко скорше продукувати, тому що частини одного літака будуть вповні надаватись до другого.

ПОМІЧ АМЕРИКИ ФІНЛЯНДІЇ.

НЮ ЙОРК. — В звіті комітету помочі Фінляндії говориться, що американські гроші дуже помогли Фінляндії відбудувати своє економічне життя по війні з Советами. Американський уряд на ту ціль удилив Фінляндії 30 міліонів долярів позички, а комітет помочі Фінляндії під головством Герберта Гувера зібрав три і пів міліона долярів жертв Внаслідок цеї помочи Фінляндія скоро повертає до старого стану.

ПОЛІТИКАНИ ВАНДРУЮТЬ ДО ТЮРМИ.

НЮ ЙОРК. — Політикан з Тамені Голу, Гайнс, якого засуджено на чотири до вісім літ тюрми за співпрацю з ґенґстерами, повандрував вже до тюрми в Сінґ Сінґ. Йдучи до тюрми він виявляв велику веселість. Усміхався до фотографів немов фільмовий актор та вимахував рукою, начеб вибирався десь у пошлюбну подорож. Він казав, що спатиме в тюрмі спокійніше ніж ті, що засудили його на тюрму.

Крім Гайнса повандрував до Сінґ Сінґ ще один чільний нюйорський політикан, Джозеф Руді, який впродовж довшого часу побирав великі хабарі від людей, які старались дістати працю в цивільнім урядуванню. Той дістав два роки.

І В БЕРЛІНІ ЛЮДИ НЕ СПАЛИ

Повних шість годин треба було ждати мешканцям Берліна в ночі з понеділка на вівторок, заки почули знак, що можуть іти спати. Американський кореспондент подає, що над містом гуділи британські літаки, що скидали бомби, але не знати, яка є шкода, бо німецький комунікат про шкоду нічого не згадує.

ВЖИВАЮТЬ НОВИХ ЛІТАКІВ

Німці висилають тепер до Англії новий тип літаків, що дуже скорі й якими дуже легко кермувати.

ПРИСПІШУЮТЬ УГОДУ

ТОКІЮ. — До Москви їде новий японський амбасадор зо спеціяльними тайними дорученнями, щоб чимскорше довести до повного японсько-советського замирення. Газети пишуть, що „Советам далеко вигідніше" погодитись зо „сусідом" ніж заключати союзи зо Злученими Державами, що так далеко віддалені. Про це має новий амбасадор „переконати" Совєти. Таке виходилоб з того, як він сам про це висловлюється.

✝

У понеділок, 14. жовтня 1940. р., коло 4:30 сполудня помер у власному мешканні в Джерзі Сіти наглою смертю довголітній член У. Н. Союзу й метранпаж друкарні „Свободи"

ОСИП СІЛЕЦЬКИЙ.

Покійний родився в Замарстинові, передмісті Львова, в Західній Україні 1. березня 1876. року й мав при смерті 64 роки життя.

По скінченні народних шкіл у Львові Він присвятився друкарству й став фаховим друкарем. Працював Він по ріжних українських друкарнях у Львові, головно в друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. В році 1912. тодішний зарядчик друкарні американської „Свободи" пок. Андрій Савка спровадив Його до Америки для „Свободи" і від того часу Покійний без перерви працював в друкарні „Свободи" як складач, друкар і метранпаж („стовп-мен", що приладжує до друку готові рядки, складає їх у кольони, сторінки й розміщує). Кожне просто число „Свободи" і кожна друкарська робота, що виходила з друкарні „Свободи", переходила через Його руки. Він був добрим фаховцем і любив свій фах.

До У. Н. Союзу приступив у 1914. році та став членом відділу 94. з котрого перенісся до відділу 170., а потім 25.

Оставив четверо дітей: Йосифину, Богдана, Гелену, зам. Розек й Евгенію, зам. Казенсо.

Вічна Йому Память!

НАВАЛ РЕҐІСТРАНТІВ ПО БЮРАХ

На передодні військової реґістрації, що відбувається цеї середи, 16. жовтня ц. р., десятки тисяч осіб в Ню Йорку зверталося до головних поборових кватир за інформаціями. Впродовж одної години кватири в Ню Йорку мусіли відповідати по 1,500 телефонічних закликів. Вбільшості реґістранти хотіли довідатись де вони мають реґіструватись та чи фізична недуга звільняє їх від реґістрації. Місцева американська преса подає точні адреси де треба реґіструватись.

МОЛОДИЙ РУЗВЕЛТ ХОЧЕ РЕЗИҐНУВАТИ

Еліот Рузвелт, син президента, що недавно вступив добровільно до війська і дістав відразу рангу капітана, тепер зложив на руки ґенерала Ікольса резиґнацію зо свойого капітанства. В резиґнації молодий Рузвелт говорить, що назначення його капітаном викликало неприхильну критику серед американської суспільності. Ґенерал Ікольс відмовився приняти резиґнацію і відповів, що в рандзі капітана Еліот Рузвелт буде міг віддати належні услуги для армії, яка потребує нині не лиш воєнних стратеґів, але також добрих бизнесменів, знавців пропаґанди, зокрема експертів в радієвих справах.

ФРАНЦУЗЬКІ ПРИСТАНІ, ЩО В НІМЕЦЬКИХ РУКАХ, СИЛЬНО УШКОДЖЕНІ

Французька преса, що виходить на території французького уряду, що урядує в Віші, доносить про сильне бомбардування британською фльотою і британськими летунами таких французьких пристаней: Шербуґ, Бульонь, Кале і Дункірку. Усі вони дуже потерпіли, а деякі майже цілком знищені.

БУДОВАНО ДЛЯ ШВЕЦІЇ, ПРОДАНО АНГЛІЇ. — 75 великих бомбовиків, що їх будували в фабриці коло Іст Фармингдейла, на Лонг Айленді, мають продати англійському урядові.

СОВЄТИ ТАКИ НЕ МОЖУТЬ СТАВИТИ ОПОРУ, КАЖУТЬ В ТУРЕЧЧИНІ

ІСТАНБУЛ. — Турецьке радіо передає багато новин про те, що діється на советсько-румунській границі, як теж і про концентрацію советських військ в Буковині й Басарабії та обговорює теж в загадковий спосіб „советську мовчанку". Але назагал турецькі політичні кола переконані, що Совєти будуть сидіти тихо. До такого переконання прийшов американський кореспондент Ґедіє. Каже, що в Туреччині думають, що Совєти такі слабі, що не відважуться виступити проти Німеччини.

ІДЕ ПРО НАФТУ.

ІСТАНБУЛ. — До Туреччини прибуває тепер щораз більше ріжних збігців з Румунії, що приносять повно вістей про те, що там діється. Вони розповідають, що націсти хочуть творити з німців в Румунії спеціяльні полки, що в скорому часі прибуде з Німеччини 10 повних дивізій війська, та що німці розповідають, що все те діється тому, що Німеччина хоче зробити з Румунії базу до дальшого походу на Совєти і Туреччину. Усе те, кажуть німці, треба робити наразі дуже скрито, щоб не дражнити Совєти. Та ті, що краще обзнакомлені зо справами, переконані, що тут іде Німеччині таки головно тільки про нафту. Німеччина була в страху що Совєти могли несподівано заняти нафтові румунські терени, а тоді справа булаб для неї пропала, бо німці не хотілиб тепер з Совєтами воювати.

ПЕВНІ, ЩО ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ВИГРАЄ.

ІСТАНБУЛ. — Турецькі часописи передають дуже обширно промову президента Рузвелта в Дейтон і пишуть, що Велика Британія, маючи таку велику допомогу з боку Злучених Держав, мусить виграти. Це не зміняє справи, пишуть вони далі, колиб президентом був вибраний Вилкі, бо він є теж за повну допомогу Англії.

ЗБУВАЮТЬ МОВЧАНКОЮ.

БЕРЛІН. — Націстівська преса далі не дає ніяких коментарів на промову президента Рузвелта, а тільки згадує про неї мимоходом, кажучи, що вона була виголошена для „домашнього вжитку".

В ЮГОСЛАВІЇ ВДОВОЛЕНІ.

БІЛГОРОД. — Югославська преса передала промову президента Рузвелта, звернену проти диктаторів, в такий спосіб, що видно, що вона привязує до неї велику вагу. Вона пише в такому тоні, що Злучені Держави таки вступлять у війну.

УСЕ — КРІМ МОБІЛІЗАЦІЇ.

СОФІЯ. — Очі дипльоматичного світа звернені тепер на Болгарію, бо вона граничить з Туреччиною і Грецією, себто державами, якими тепер особливо цікавляться держави „осі". Кажуть, що Німеччина домагається від Болгарії мобілізації й скріплення військових залог на границях з Туреччиною і Грецією. А Совєти мають давати „приятельську пораду" слухати Німеччини у всьому і їй помагати, але армії не мобілізувати.

МАЛО ПРО СОВЄТСЬКІ РУХИ.

БУКАРЕШТ. — Замітне те, що в самій Румунії дуже мало тепер говорять про советську концентрацію військ. Кажуть, що Совєти вправді далі громадять війська на советсько-румунській границі, але ніхто не привязує тепер до цього ваги.

БРИТІЙЦІ ОПУСКАЮТЬ РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ. — З Румунії виїхали два поїзди з британськими громадянами, що відїхали до міста Констанци, звідки кораблями, чи інакше, вертатимуть до Англії. Британський посол і ще дехто з дипльоматичної місії покищо остали, але дні їхнього побуту, як тепер виглядає, є вже почислені.

НІМЦІ В АФРИЦІ.

БЕРЛІН. — Не зважаючи на італійські урядові заперечення, вже з самої німецької преси пізнати, що в Африці є малі німецькі відділи. Кажуть, що їх вислано тамтуди для досвіду, щоб пізнати, як німці зносять тамошні кліматичні відносини.

НАТИСК НА ЮГОСЛАВІЮ.

БІЛГОРОД. — Виходить на таке, що Німеччина вже так якби диктувала Югославії ролю, яка їй має припасти в „новій Европі". Отже натискають на неї, щоб вона поширила й поліпшила хліборобство. І то з тим, що Німеччина має першенство до закупу хліборобських продуктів. З цього в Югославії невдоволені вже з того боку, що це має діятись коштом занепаду югославського промислу.

ПЕРЕГОВОРЮЄ САМ ПЕТЕН.

ВІШІ. — Французам доводиться багато терпіти, що Франція розділена на дві части, та що є стільки людей у полоні. Дотеперішні переговори щодо тих справ з німецькою владою не дали великих успіхів. Ось те є причиною, що, як доносять, сам маршал Петен почав переговорювати.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИГАДКА НА ЧАСІ

У своїй промові в Дейтоні, Огайо, виголошеній зприводу свята Колюмба, італійця, що відкрив Америку, президент Рузвелт звернув американцям увагу на важні річи, які останніми часами сильно призабуваються, а саме на неодноцілий, різнородний склад населення Америки.

Звісно, він говорив про заслуги італійця і італійців, але говорив і про інших. Дослівно говорив він в одному уступі таке: „Коли наші предки прийшли до берегів Америки, вони прийшли сюди з наміром остатися тут, стати громадянами Нового Світу. Як ми встановили свою незалежність, вони хотіли стати громадянами Америки, не англьо-саської Америки, не німецької Америки, не еспанської Америки, не португальської Америки, але просто громадянами незалежної держави Америки". Далі Рузвелт підчеркував, що в Америці всі народи мають бути рівні, що не має тут місця на страх, ненависть, погорду, упередження або нетерпимість одного народу для іншого.

Тиждень перед тим републиканський кандидат Вилкі в своїй промові в Ню Йорку дав висказ менше-більше подібним почуванням і думкам, коли він закликав американців до терпимости й признання свободи для кожної народности в Америці. Підчеркнув він при тому відому обсервацію, що в краю, котрому пропала свобода для одної національної групи, скоро пропаде свобода й для інших ґруп. Він остерігав старих американців, щоби вони не займали супроти молодих, чи нових імігрантів, становища вищости й гордощів, бо ці нові імігранти може мають для американських вольностей більше пошани, ніж старі американці.

Що ці слова осторги провідників великих американських партій є на часі, видно з настроїв, що нині нуртують серед старшого американського громадянства так сильно, що не можуть навіть удержатися в укритті, як це було звичайно досі. Коли одна організація закликує американців молитися по церквах за воєнну перемогу Англії, бо, мовляв, Америка й Англія мають спільну культуру, або коли один великий нюйорський щоденник підчеркує, що бомбардування Лондону є дуже болючим для американців, бо, мовляв, кожний культурний американець знає кожне місце в Лондоні, неначе воно було в його рідному краю, то цим підчеркується в Америці переконання, немовби Америка була англьо-саською країною, а тимсамим усякий, що походить з іншої національної ґрупи, був тут, якщо не чужинцем, то принаймні менше вартісним громадянином. Коли під впливом воєнних подій англьо-саська культура зискує зовсім зрозумілі симпатії, зовсім добре роблять провідники великих американських партій, коли пригадують, що й люди інших культур теж причинилися до відкриття, заселення й розбудови Америки та що нам усім належаться тут рівні права й рівні права в суспільності.

„ДРАНҐ НАХ ОСТЕН" — ЧИ НОВИЙ МАНЕВР ПРОТИ АНГЛІЇ?

З Европи віє новим вітром. Діються речі, які можна було передбачувати, хоч помилятись щодо часу. Німеччина знову повела свою експансивну політику. Тим разом скропилось на Румунії. Як доносять, німецькі війська займають важні місця в Румунії та захоплюють бази на Чорному морі. На Чорному морі вже мають бути німецькі підводні лодки, а по Дунаю пливуть численні німецькі військові кораблі, що перевозять військо, амуніцію та всякі припаси.

Заходить питання, чи є це відновлений німецький „похід на схід" та намагання встановити нову лінію Берлін—Баґдад, чи тільки маневр, щоб натискати на Англію коштом її союзників — Греції та Туреччини.

Багато людей, в тому й професійних політиків, є того переконання, що Німеччина перед цею війною хотіла йти на схід проти Росії, але Англія та Франція здержали її. І так почався похід на захід. А тепер, хоч бомбардування Лондону та Берліна дальше займають чолове місце в світовій пресі, то на Балкані діються куди важніщі події. Кружляють поголоски, що німці ідуть теж і до Болгарії, щоб і там „реорганізувати" армію.

Константинопіль — ключ до Близького Сходу.

Константинопіль, по нашому Царгород, а в модерній турецькій мові Істанбул, грав від тисяч літ важну ролю в історії полудневo-східньої Европи та Малої Азії. Маючи під своєю командою проливи Дарданелі, Мармара та Босфору, Константинопіль фактично держить ключ не тільки до Малої Азії, але також до Ірану та Туркестану й Індії. Тому саме значіння Константинополя розуміли вже українські князі (Святослав Завойовник) та козаки (Сагайдачний), що безнастанно старалися розбити цю турецьку твердиню та самим опанувати цю важну стратеґічну точку. Треба згадати, що Східня Римська Імперія з осідком в Константинополі проіснувала цілих 1,000 літ довше як властивий Рим, бо тоді, коли останній впав в 4-му столітті по Христі, значіння Сходу піддае аж по здобутті турками Константинополя в 1453 році. Кримська війна (1855—1856) між Росією з одного, та Англією й Туреччиною з другого боку, велася за посідання Константинополя. Росія була тоді в розцвіті свого займанчого імперіялізму й тому хотіла отворити Дарданелі, щоб досягнути своєю рукою по гирло Нілю, здаючи собі справу, яку велику ролю це стратеґічне місце може відіграти в будучности.

В світовій війні аліянти, на спілку з Росією, не могли здобути Дарданелів. Чимало полягло їх на узгірях Ґаліполі. Але все те було даремне.

Росія цілими віками намагалась загарбати Дарданелі й Константинопіль. Цю традиційну політику московських царів продовжують теж і большевики. Усіми силами змагають до того, щоб дістати цей ключ до цілої Азії в свої руки. А підчас морської конференції в Монтре (Швайцарія) в 1935 р. Росія добилася угоди, на основі якої Туреччина зобовязалася не впустити туди чужих кораблів. Тоді відносилося це до англійської та італійської фльоти.

Не передбачено німецької небезпеки.

Ніхто тоді не добачував в Німеччині можливого конкурента на Чорному морі та в Дарданелях. Коли й думалося про її експансію на схід, то брано під увагу Польщу, Україну та балтійські держави. Ніхто навіть не думав, щоб німецька армія, чи німецькі субмарини брались опанувати Чорне море без згоди Туреччини, властителя Дарданелів. Моглаб тепер Туреччині помогти Росія. Та Совети заявили згоду на строгу невтральність в цій війні, якщо не буде нарушена „сфера їхніх життєвих інтересів". Ходить тепер, що властиво є російською „сферою інтересів"? Річ ясна, що ціле руманське чорноморське побережжя творить життеву проблему для кожночасного російського уряду. А це побережжя переходить тепер у німецькі руки.

Що більше, від північної Фінляндії, через Балтик і Мемель, західньо-українські землі, аж до Констанци в Румунії, Москва стикається з Німеччиною. Ще ніколи ці дві раси, германська й словянська, не були так близько себе. І то з таким високо напятим, динамічним наставленням клясової та расової ненависти як тепер.

Отже, з тих всіх зовнішніх познак, виходилоб, що Німеччина змагає до опанування Дарданелів та західнього побережжя Чорного моря. В цьому випадку, її політика буде в острому протиставленні до російських інтересів. Виходилоб льоґічно, що з того повиннаб вибухнути німецько-російська війна. Та на нашу думку Совети з Німеччиною воювати не будуть. І хто знає, чи німецькі рухи не є в цілковитій згоді зо Сталіном. Хто знає, чи Сталін, ведучи наскрізь опортуністичну політику, не вдарить на Афґаністан, щоб звідтам заняти Індію. Можна всіляко думати, бо й німецька політика дуже елястична й змінна. Вона ведена одною або найбільше трьома людьми, що плянують часто якусь акцію на те, щоб звертати увагу світа в певний напрям, щоб, використавши це, вдарити в несподіване місце свого противника. Знаменна є під тим оглядом недавна заява Чорчіла, що ще далі не виключає можливої німецької інвазії англійських островів.

Лишається друга гіпотеза, що найновіші рухи Німеччини на Балкані не є звернені проти Росії, а проти Греції та Туреччини, щоб під натиском військ відтягнути їх від договору з Англією та заняти ці держави для випадового удару на Єгипет.

В тому разі, Росія також простягнулаб руку по нову здобичу, можливо турецьку частину Вірменії або й самі Дарданелі. Отже, хоч як це видається дивним, не виключене, що в німецькому „поході на схід" Дарданелі дістануться Росії замісць Німеччині.

КАНАДІЙСЬКІ ФРАНЦУЗИ І ВІЙНА

Недавно виголосив у Монтреалі через радіо довшу промову французький індустріяліст Каро. Він казав, що саме в цій війні канадійські французи мають нагоду виказати свою льояльність для Великої Британії, під якої владою є вони вже несповна 200 літ. Передше була Канада французькою кольонією. Діставшись під британську владу, канадійські французи завжди тішилися і тішаться нині повною свободою, добробутом і є все вдоволені з цеї влади, бо мають все те, чого може не малиб і під своєю французькою владою. Їхня мова є другою урядовою мовою в Канаді. Кожний француз може її вживати, коли має якусь справу з урядом. У Квебеку французи мають свій власний провінціональний уряд, на чолі з прем'єром французом і міністрами французами та ґубернатором ляйтнантом — французом. Католицька релігія, що є національною вірою французів, тішиться повною свободою не тільки в Квебеку, але і в цілій Канаді. Французи мають повну свободу розвитку своєї мови, культури і національности.

Коли Кара питали в Злучених Державах чи це правда, що канадійські французи нерадо піддержують британські воєнні змагання, щоб виграти війну, то він проти цього якнайострійше запротестував, кажучи, що це неправда. Він заявив, американцям, що канадійські французи словом і ділом стараються помагати британцям в цій війні і все і всюди показують свою льояльність Британській Імперії.

Це, що між канадійськими французами знайшлися люди, подібні до британських Мослеїв, не зміняе стану річей. Ті французькі Мослеї, а мав тут Каро на гадці французького націста Андріяна Аркана і товаришів, є в знікаючій меншості в Канаді і не тішуться майже ніякими впливами між своїми земляками. Французький загал, казав Каро, чується гордим і щасливим, що вже в Канаді під британським прапором, який він високо цінить. Канадійські французи знають, що В. Британія бореться не лиш за свою свободу, але теж і за свободу вже розгромленої Франції.

Каро казав далі, що канадійські французи є певні того, що коли Британія побідить, то батьківщина їхніх предків, европейська Франція, відзискає ті права, які мала до вибуху теперішньої війни і до свого розгрому.

Лиш під оглядом економічного розвитку канадійські французи стоять дещо позаду від канадійських англійців.

Але за це поносить вину ніхто інший, а таки самі канадійські французи, що успіли досі виховати між собою лиш дві кляси: професіоналістів і робітників. Не мають вони подостатком промисловців, фінансистів і торговців та техніків. Навіть малих торговців є в них небагато. У тій ділянці є ще багато до зроблення і це є головним завданням французів у Канаді, якщо хочуть зрівнятися з британцями.

З наведених вище причин канадійські французи, як казав Каро, були й є вповні льояльні для В. Британії і всіми силами змагають до того, щоб вона вийшла з теперішньої війни побідно.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНИ

Московська господарка в українським виробі цукру.

„Ізвєстія" з 10. IX. писали: „За кілька днів почнеться копання буряків на Украні, яка постачає 70% цілої кількости цукру державі. Урожай буряків мае бути дуже добрий. Добрим урожаєм виявляють свою вдячність державі і західні области України Львівська, Дорогобичська, Станиславівська та інші в першу річницю їх визволення... Керманич Совєтської України Хрущов закликає осяги соціялістичними змаганнями по 205 сотнарів з гек. Але в багатьох районах в часі жнив увага до цукрових буряків зменшилась. З кінцем серпня лише Київська, Харківська та Дніпропетровська области закінчили направу тракторів. Дуже позаду лишаються Чернигівська область, де направлено було до 21. VIII. лише 57.5% всіх тракторів, Кіровоградська з 55% і Запоріжська з 60.8% направлених тракторів. Не закінчено й направи машин до копання буряків, з 307 цих машин на Чернигівщині направлено лише 35, а з 2,195, на Винниччині направлено лише 390...".

З огляду на очевидну неможливість вивезти перед наступленням зими викопані буряки виробив московський уряд плян „коґотірования" їх. На людській мові це значить, складення у великі купи та накриття матами; праця ця вимагає деякого фахового знання, але як видно з повідомлень, „коґотіровщиків", себто колхозників, що мають переводити цю працю, не вправлено і не поминено навіть в найбільш поспішний і примітивний спосіб... „Уряд і Партія дозволили залишити на ланах в „коґотах" (купах) цього року 27.5 мілiонів сотнарів буряків. На Чернигівщині потрібно накриття на 96,000 квадр. метрів, а є його на 13,000 кв. метрів. Торік в цей спосіб було уложено лише 700,000 сотн..."

Перед якою катастрофальною втратою буряків стоїть Україна цього року, можна бачити з того, що пишуть „Ізвестія" про торішні втрати, хоч тодішні обставини були були без порівнання кращі. Часопис заклиrae патетично: „Невже в Курській области забули минулий рік, коли наслідком злої організації залишилось на ланах в грудні 1,300,-000 сотнарів викопаних буряків. Про те, як готується Україна до копання буряків, свідчить те, що в початку вересня не було навіть ще повідомлень про те, як переводить ся приготовчі праці у всіх районах. Не готові ще в кожнім разі Харківщина, Ворошиловградщина, Київщина та інші области. Після перевірення копання буряків в 2,167 колхозах стверджено, що втрати від лежання буряків на полі виносять від 20 до 50 сотнарів на гектар. На Київщині стверджено, що буряки від лежання в купах протягом 20 днів втрачають 15 до 23% ваги, вянуть, псуються і втрачають відсоток цукру. Вже тепер в самім початку копання буряків з 843,-000 сотн. викопаних буряків вивезено з ланів лише 544,000 сотн., отже майже третина буряків лишилась на полі. „Ці признання поразок московської господарки в Україні в головнім органі московського уряду дуже характеристичні, але голод в Україні від них не зменшиться. Інших результатів від невільничої господарки на землях поневолених націй та хижацької політики московського імперіялізму, що потрібуе перевозові засоби для себе, годі чекати. Добробут можливий лише у власній національній державі.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

С. ЧЕРКАСЕНКО.

ПРИГОДИ МОЛОДОГО ЛИЦАРЯ

РОМАН З КОЗАЦЬКИХ ЧАСІВ

ТОМ І.

(5)

У неділю та у свято Павло розважався з молоддю січовою за валом, вправляючись у двобоях на шаблях, й у рудуванні списом, у стрілянні з мушкета, з пістоля й навіть із лука. Або брав уздечку і йшов на луки, де випасувалися січові табуни, розшукував свого коня, сідав на нього охляп, забиваючи гіть-геть від Січі аж у степ і вертався лише до вечері. Чекав нетерпляче походу.

І він нарешті прийшов.

Не у звичаю було в Сагайдачного зволікатися: як тільки все до найменшої дрібниці було готове, гетьман розподілив товариство по чайках, у чільній осівся сам, і козацтво рушило уплинь за Дніпровими хвилями в море, лишивши в Січі тільки невелику, із кількасот козаків, залогу для господарювання й охорони. Перед походом відправив січовий панотець молебінь і посвятив чайки. На вдивовижу всьому товариству й старшині, гетьман, розподіляючи козацтво по чайках, зведів покликати до себе Павла.

— Слухай, Жбуряю, — звернувся до збентеженого несподіванко Павла, — навчився битися на шаблях, чи промарнував час на казна-що?

— Трохи навчився, мій батьку, відповів молодик, уклонившись.

— Ну, чого, чого, — на ділі навчишся краще. А з мушкета палити?

— Навчився, батьку.

— От і гаразд. Сядеш у моїй чайці, — може потрібна буде твоя потуга.

— Спасибі, батьку! — аж вигукнув радісно Павло, зрозумівши, що гетьман віддячає його перед усім товариством. — І силу свою й здоровля віддам товариству, а битимусь до загину.

Сагайдачний здивовано й разом задоволено глянув на нього й промовив, ні до кого, власне, не звертаючись:

— Гей, мати Січ Запорозька! не одного героя-лицаря виховала ти в своїм курені, відколи побралася з козацьким батьком — з Дніпром-Славутою, й ще не одного виховаєш! Саме попіття твоє з телят творить відважних турів... Ну, дай Боже, Жбуряю, щоб мое око та не зрадило мене.

Далі звернувся до всіх:

— Отже, дітки, завтра досвіта рушаймо, а сьогодні спите на чайках.

Лишивши в курені саме сідло з уздечкою, Павло порозгарював свою убогу хату, що не мав, а собі зоставив тільки ту, що виборов у татарського лицаря, засунув за пояса пистолі, взяв ще деякі дрібниці, накинув кирею й, перехрестившись, вийшов із братчиками з куріня. Ночував на чайці.

Ще тільки почало на світ благословлятись, як гетьман уже вступив на свою чайку й звелів розпустити вітрила. В тужю хвилю з башти січової гримнув вистріл із гармати. Сполохане птаство хмарою злинуло з околишніх лісів і плавнів у повітря й сповнило його страшним криком та гамом. На січовій дзвіниці задзвонили дзвони. Гетьман здійняв шапку й перехрестився, далі, промовивши — „З Богом рушаймо!" махнув булавою. Заскрипіли в кочетах весла, заполотіли вітрила, й чайки одна за одною легко й плавно посунули Чортомликом у Дніпро.

Сонце, зійшовши в легенькій прозорій млі, повітало запорозьких лицарів уже геть-геть від лугу Базавлуку. Павло потім через усе своє життя не забув цієї чудової картини першої в його лицарському стані виправи на море. Бистро як стріли, линули чайки серединою старого, як світ, широкого, як море, Славути. І північно-східній вітер, що повівав зо сходом сонця, і дужа нестримна від порогів течія, і веселі надувані вітрила по одному на кожнім байдаку-чайці, і потужні в лад помахи опачин, а над усе — піднесений дух і завзяття козацтва, надхнене тим, що стояв на передньому чардаку, соколиним оком вдивляючись у далечі, оглядаючи пильно то один, то другий беріг і вряди-годи повертаючи голову назад, щоб сягнути зором аж до найдальшої чайки й переконатися, чи все гаразд в його рухливому, хороброму війську. Знало воно добре свого грізного в поході гетьмана, тому, й розмовляючи між собою, все було почеку, готове у всяку мить, виконати гасло, подане таким чи іншим рухом його гетьманської булави. Тишу весняного ранку порушував лише скрип опачин у міцних кочетах, гамір сполоханого птаства та іноді одна-друга увага гетьманова стерничому.

Дивився Павло, сливе очей не відривав від величної постаті на чардаку, стежив за кожним її виразним і впевненим рухом, і що більше слідкував, то глибше перемався невимовним почуттям захвату й поваги. Уявляв гетьмана в бою з невірними з його грізною, непохитною волею, з достеменністю й короткомовністю в найвідповідальніших наказах, із безоглядною відвагою й призирством до найбільшої власної небезпеки, а водночас із любовним, хоч навбач і суворим, гарячим піклуванням про своїх вояків, — і починав розуміти таємницю його численних звитяг над ворогом. І дивна річ, — Павло відчував зненацька так наявно, немов би ось-ось це станеться справді, що обернеться в ту мить гетьман і скаже йому: „Жбуряю! сторч головою у вир Дніпровий!" — і він, Павло, не завагається ані на мить, а схопиться на бистрі ноги й кинеться стрімголов у страшний вир, щоб не вирнути вже ніколи. Це вже була не повага звичайна, навіть не захват від спозирання великої людини, а цілковита побожність до неї. Він так виразно уявив собі той наказ і свій викон його, що аж здихнув глибоко й озирнувся на товаришів, чи не підглядів хтрий його дивацької мрії.

(Дальше буде).

З ДНЯ

АНҐЛІЙСЬКІ СИЛЬНІ НЕРВИ.

Кожний, що приїздить з Лондону до Америки з подивом висказується про анґлійську холоднокровність і сильні анґлійські нерви. Цю холоднокровність і розвагу виявляють не лиш провідні кола Анґлії, але також найширший загал, жінки, діти. Коли сирени сповістять налет німецьких бомбовиків, анґлійський широкий загал поспішно, але водночас в повнім порядку, ховається до сховків. Нема при тім потручень, перебігувань, натиску. Колиж зачнуть тріскати бомби і з грюкотом валитись доми, нема гістерії, розпучливих заломлювань рук, млїння. З заціпленими зубами і сповидним спокоєм анґлійці відгребують трупів своїх найближчих. В однім випадку міський сторож виніс з румовищ свого дому трупа своєї малолітньої дочки, з німим спокоєм поклав її на хідники й з таким спокоєм пішов далі сповняти свою службу.

ГУМОР АНҐЛІЙЦІВ.

Хоч пять тижнів німці безперивно бомбардують Лондон, проте мешканці його зовсім не думають десь утікати, а провадять серед тих ненормальних відносин можливо найнормальніше життя. Вони стало й точно, наскільки це дозволяють ворожі літаки, йдуть вранці до праці і бизнесів. Коли нема автобусів, вони йдуть пішки, або видобувають старі ровери, чіпляються чужих авт, чи кінних возів. Але до праці і щоденного заняття постійно вертають. Колиж трапиться таке, що комусь бомба розвалить бизнес, він серед румовищ наново його відбудовує, та ще й повідомляє своїх покупців, щоб про нього не забували. бо „бизнес ез южуал". Зовсім подібно до мурашок, яким хтось ногою розтрутив муравлище. Замість в переполоху втікати десь у траву, чи далі від місця нещастя, вони вовтузяться на муравлищі, хапають свої „подушки", себто кукли, заховують їх у глибші хідники цього самого муравлища й водночас свої понищені комірки та проходи.

ХОЛОДНОКРОВНІСТЬ ВСЮДИ.

Таку холоднокровність анґлійці проявляють всюди: в цивільнім житті, в уряді, в армії, в фльоті. Вони знають дуже добре, що коли вирине хвиля небезпеки то першою найважнішою обороною перед тою небезпекою є опанування своїх власних нервів. Коли на Лондон налетять ворожі бомбовики, то кожний громадянин на вулиці знає, що найкращою обороною для нього самого буде те, коли він запанує над своїми нервами і дасть мозкові подумати. Подумавши річево він зорієнтується в положенні і скоро знайде місце протилетунського сховку. Поспішаючи до того сховку він знає, що не можна потручати інших, бо в той спосіб можна їх звалити з ніг і затарасувати дальшу дорогу. А знайшовшись у сховку він знає, що найкраще заховати спокій, бо гістерія всеодно не спинить в повітрі тої бомби, яка націлилась на сховок. Колиж бомба не націлилась на сховок, нема причини попадати в гістерію. Ось у той спосіб його холод є його власною найголовнішою обороною перед небезпекою. Зрозуміло, що той холод не все охороняє анґлійця від небезпеки. Деколи і холоднокровність не поможе. Але вона значно зменшає ризико нещастя.

МІЛІТАРНА СИЛА.

Тим більшу холоднокровність проявляють військові люди, заняті в летунстві, армії, фльоті. Анґлійський летун знає добре, що коли він вже мусить покидати землю і піднятись вгору, щоб боронити свій край перед ворогами, то найкраще для нього буде, коли він забуде за страх, за нерви, й опанує цілковито свої почування. Бо в той спосіб він виявить найкращі услуги не лиш для свого краю, але для себе самого. Найкращі вигляди на те, щоб вийти зо змагу з іншими летунами ціло він матиме лиш тоді, коли не знервується і дасть свому розсудкови змогу якнайкраще працювати. Колиж він знервується то не лиш справа за яку бореться, на тім потерпить, але й він сам.

В подібний спосіб резонує анґлійський вояк. Він знає добре, що німецька армія під оглядом вишколу і досвіду переважає анґлійську армію. Але що боротись всеодно треба, він старається задержати холодну кров, і вчиться з власних невдач. Коли він задержить спокій і холодну кров, то таки згодом стане нарівні зо своїм ворогом. Колиж буде нервуватись, не навчиться і за сто літ нічого. Анґлійська фльота відома зо своєї розваги. Анґлійські адмірали нераз навіть в часі зявзятої боротьби знаходили дрібку часу, щоб себе підголити.

ДОВГИЙ ВИШКІЛ

Зрозуміло,що небезпеку легко витолкувати собі мозком, але тяжче опанувати нерви. В часі спокою дуже легко зробити собі приречення: „В небезпеці не буду боятись та не буду нервуватись". Коли прийде небезпека, миттю зникне це приречення, коли до нього чоловік довший час не приготовлявся, не гартував своєї вдачі, свого характеру.

Анґлійці від віків гартують свою вдачу. В своїм суспільнім навчанні, в своїй літературі і мистецтві вони всюди підкреслюють чесноту холоднокровности і її ґльорифікують. Змалку вони показують хлопцеві, як то гарно є серед найбільшого нещастя заховати спокій. Хлопець ступнево наслідує той ідеал, який поставлять йому виховні чинники і ступнево сам стає холоднокровним.

Суспільність, яка не ідеалізує та не ґльорифікує спокою, розваги і холоднокровности, а навпаки, славословить чуттєвість, нервовість, розпуку, сльози і ставить їх як похвальні чесноти, в критичних хвилинах заznає чимало невдач. Її широкі маси легко підпадають впливам чужої пропаґанди, легко знеохочуються. Її вояки, хоч може в хвилинах успіху проявляють велику відвагу, в хвилинах невдачі втікають мов переляканi зайці. Ця нервовість продирається і до найвищого проводу і він робить помилку за помилкою, прогавлюючи добрі нагоди так, як знервований стрілець прогавлює поцілення добичі.

ЗА ОДНОГО ДОЛЯРА НА РІК

Джан Гей Гвитні, предсідник підприємства Фріпорт Солфор Ко., став працювати в федеральнім бюрі фільмових образків за винагороду 1 доляра на рік.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Свято в честь Героїв.

Як минулими роками так і цього року нюйорська громада відсвяткувала дуже врочисто Свято Героїв. Свято це відбулось заходом Окружної Управи О. Д. В. У. в Ню Йорку, в галі Карпатія дня 6. жовтня.

Програма цього святочного концерту була добірна, ріжнородня і належито виконана. Сцена прикрашена золотими українськими емблемами на чорнім тлі, а по сердині великий портрет полк. Е. Коновальця — жертви большевицького наїздника. По боках сцени стояло два прапори, американський і український, спущені до половини на знак жалоби по героях.

Свято отворив п. Іваник короткою, але змістовною промовою. Хор „Думка", під дириґентурою проф. Кириченка, відспівав: „Слава Україні", „Героям під Крутами" слова і музика самого дириґента, і „Героям Біласу і Данилишину", муз. М. О. Гайворонського. Потім молоді члени О. Д. В. У. виголосили збірну деклямацію „Українська Імперія". „Плавай, плавай лебеденьку", слова Т. Шевченка, „Ой козаче мій", слова і музика М. О. Гайворонського, „Не співайте мені цеї пісні", слова Л. Українки, муз. Січинського, відспівала панна Степанія Тураш, яку присутні так горячо оплескували, так, що співачка мусіла співати ще додатково. Панна Тураш має милий голос і вміє підібрати відповідні пісні, якими справді захоплює публику, а зокрема молодь.

Святочну промову виголосив гість з Філядельфії, п. Т. Свистун. Бесідник підніс значіння геройських вчинків українських героїв, а потім згадав за тих „рідних", які тут в Америці займаються донощицтвом на свої рідні орґанізації та їх членів, доносячи неправду про їхню діяльність. Бесідник взивав молодих хлопців вступати до Американської Армії, щоб не словами, але ділами показати нашу льояльність. А коли, казав бесідник, помагаємо, чи помагали нашим братам і сестрам добути собі волю в старім краю, то це в нічім не суперечить з американськими принціпами.

Піснями „Козака несуть" (аран. М. Леонтовича) і „Журавлі" (аран. О. Кошиця-Ю. Кириченка) закінчено першу програму концерту.

В другій частині свята виступав хор „Думка", який відспівав: „Жала Уляна" (аран. В. Ступницького), „Щедрик" (аран. М. Леонтовича), „Єднайтеся діти України", І. Омельського, „Засяло сонце золоте" муз. І. Недільського. Всі ті пісні відспівані молодечими голосами, звучали гармонійно. Одно можнаб завважити, а це те, що були слабі чоловічі голоси, особливо баси. Деклямцаію „Крути" з правдивим відданням віддеклямував знаний нам рецитатор, п. О. Труш.

Від жіноцтва промовляла пані А. Гладун, голова 1 від. У. З. Х. в Ню Йорку. Бесідниця згадала за Чотирокутник смерти, за Крути, а токож і за геройства в Закарпатській Україні, де тому рік ріка Тиса забагрянилось нивинною кровю українських героїв. Під кінець промови згадала ще й за наше героїчне жіноцтво, яке вміло виховати героїв для своєї нації.

Артист Ординський піснями „Побратався Сокіл", муз. О. Кошиця, „Вже більше літ двісті", муз. М. О. Гайворонського, про Перебийноса (1654), муз. М. Лисенка, так захопив публику, що був змушений до великого наддатку. „Чотири шаблі", рецитацію, виголосили члени О. Д. В. У.

На салі підчас другої частини свята відбулась збірка, до якої горячо заохочував п. Іваник. — Збірка, по оплаті видатків буде призначена, як говорив п. Іваник на удержання інформаційного бюра в Вашинґтоні.

Свято закінчено гимнами українським і американським. Підчас цілого концерту акомпаніювала при піяні відома піяністка, пані Оля Грицей - Ляхович. Свято назагал випало добре як під оглядом матеріяльним так і моральним.

Гість.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Наради відділів У. Н. Союзу.

З нагоди відвідин нашої місцевости головним рекордовим секретарем У. Н. Союзу, п. Д. Галичиним, місцеві урядники скликали загальні збори з відділів У. Н. Союзу, котрі відбулися дня 5. жовтня ц. р. в У. Н. Домі.

Збори отворив головний радний В. Дідик, прочитавши спис відділів нашої округи, а є їх 11, включаючи Віндзор, Онт. Канада. На згаданих зборах були зарепрезентовані десять відділів своїми урядниками і многим числом членів. Голова зборів заявив, що насамперід покличе до слова менаджера спортової дружини нашої округи, п. І. Іванчука, котрий розказав про спортову дружину з членів У. Н. Союзу, дякуючи молодим хлопцям за послух та витривалість, а родичам за добре виховання своїх дітей.

Головний рекордовий секретар, п. Д. Галичин, привитавши присутних заявив, що вперше говоритиме до молодих членів спортової дружини У. Н. Союзу, зокрема відозвався п. Галичин до молодих як добрих американців українського походження, підкреслюючи, що Союз завше накликав своїх членів бути добрими американцями, а при тому помагати і Україні в її визвольній боротьбі. Потім п. Галичин вручив спортовій дружині трофей як дарунок від головної канцелярії У. Н. Союзу і чемпіонату на західні стейти. Батьки і матері зібраної молоді довго оплескували ту хвилю. Слід згадати, що ці молоді хлопці є членами відділів 20-го і 94-го з Гемтремк, Мішиґен. Кожний бейзболовий грач отримав ще прекрасну відзнаку, теж з рук п. Галичина. Відтак п. Галичин промовив до старших, де вже обговорив стан і зріст У. Н. Союзу. Найважніше те, що п. Галичин прочитав присутним, як зростали поодинокі відділи в нашій окрузі, при чому запитував відділових урядників, скільки членів вони ще можуть придбати до нового року до своїх відділів. Урядники пробіцяли збільшити свої відділи по спромозі. Далі п. Галичин переповів скільки доброго діла зробив У. Н. Союз для української національної справи.

Голова зборів покликав потім до слова головного контрольора У. Н. Союзу, д-ра А. Т. Кібзея, а далі адв. І. Кузя, що говорили про У. Н. Союз і теперішню політику американських українців. Зазначили, що про українців розписується тепер дуже багато комуністична преса, бо хоче придавити в Америці рух у справі визволення українських земель зпід окупацій.

На закінчення члени запитували. п. Галичина про деякі справи відносно У. Н. Союзу, на що одержували вичерпні відповіди.

П. Федик,
секретар зборів.

Осип Стеткевич.

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(2)

зависимість	залежність, підлеглість
загадочний	загадковий
замітний	значний, видимий, примітний, прикметний, помітний
занятіє	позичання, позичка, переймання, заїмка, опанування, діло, робота
запальчивий	палкий, запальний, завзятий
зараз	разом, враз, відразу, зразу
звено	кільце, прягло, ланка
злобний	злий, злісний, злючий, злосливий
знакомий	знайомий
знаток	знавець
зритель	глядач, видець
зрілий	спілий, стиглий, доспілий, достиглий
ігла	толка
із	з, зо
іменно	власне, дійсно, саме,
іней	іней, наморозь
істина	правда
кождий	кожний, кожен
клевета	наклеп, обмова, поговір, слава
клеймо	клеймо, знак, тавро
клятва	клятьба, присяга, божіння, проклін
коклюш	кашлюк
красота	краса, врода
красавиця	красуня
кромі	окрім, крім, опріч, пріч
лента	стяжка, бинда, стрічка
лучший	кращий, ліпший
луч	промінь
літопись	літопис
любимий	любий, коханий, люблений
мнимий	гаданий, непевний, неправдивий, здогадний
много	багато, багацько
множество	багато, багацько, сила
монах	чернець
монахиня	черниця, черничка
мститель	местник, помстник
музикальний	музичний
мяч	мняч, опука
нарочний	умисний, нарошний
насікомоє	комаха, кузка
научний	науковий
нахальство	нахаба, нахабність
невиносимий	нестерпучий, незносний
невіжа	неук, невіглас, темний, сліпий, простак
недвижимость	нерухомість
недосяжний	недостатній
недостойний	недостойний, негідний
немалий	чималий
немислимий	неможливий, неподобний
непобідимий	непереможний, непоборний
неподвижний	нерухомий, непорушний, нерушливий
непонятний	незрозумілий, непомисльний

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні збори Сестрицтва Благовіщення від. 125., відбудуться в неділю, 20. жовтня, в год. 1. сполудня, в парохіяльній галі при Оклей і Райс ул. — О. Олець, предс.; Р. Сидорик, касієр; І. Подола, секретар.

ПРИСПІШУЮТЬ ПРАЦЮ НАД РОЗБУДОВОЮ БАЗ

Секретар стейту Кордел Гол заявив, що хоч всі формальности в справі виміни американських кораблів за бази з Анґлією не є виконані, проте будови тих баз вже розпочались і будуть вестись із напруженим темпом. А формальности, які звичайно тревають довго, наступлять опісля. Кордел Гол також заявив, що між Злученими Державами і полуднево-американськими краями ведуться переговори відносно спільної оборони. Але він не потвердив чутки, що Бразилія і Чіле вже згодились відступити для Америки воєнні бази.

ЛОНДОН ДУЖЕ ПОТЕРПІВ

Таке доносять американські кореспонденти про бомбардування британської столиці в ночі з понеділка на вівторок. Це була 38 ніч зряду, що не давала населенню ні хвилинки відпочинку. Бомбардування тривали буквально цілу ніч і то без перерв. Бувало літаки надлітали що 15 мінут, а згаданої ночі літали майже без перестанку і бомбардували місто до самого ранку. Потерпіли 63 міські округи. Є значні втрати в людях, бо многі загинули під румовищами. Бомбардування зачалося від мешкальної секції, а потім обняло майже ціле місто. Між тими, що потерпіли є один монастир, парохіяльний дім, театр, департаментовий склеп, великий ресторан і повно малих склепів та мешкальних домів. Це було найсильніше бомбардування, яке колинебудь досі було. Тому і будуть більші жертви ніж звичайно. Також тої самої ночи бомбардовано інші міста по цілій Анґлії. Була ясна, місячна ніч і це помагало німецьким летунам.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МІЛВОКІ, ВІС. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103., відбудуться в суботу, 19. жовтня, в 7. годині вечера в церковній салі, 1231 Скат ул. Проситься всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Контрольна комісія здасть справоздання з минувших 3 місяців. Довгуючих членів проситься прийти на збори та заплатити свої довги, бо Тов. каса не буде закладати за вас. Самі знаєте, що вас за це чекає суспензація. Рівнож просимо, вписуйте своїх дітей і ви, старші, повписуйте себе до Союзу, бо в вас мало не в кожній хаті, одно в Укр. Нар. Союзі стоїть, а друге? Або ваші діти де? Поза Союзом, в чужих. Батько-Союз допомагає вам в усіх ваших потребах; наколи хорий скалічений, дістає запомогу, позичку, щорічні дивіденди, чи зворот грошей, і посмертне. Все Укр. Нар. Союз виплачує скоро, як належиться. Своє рідне ближче і ліпше, як чуже. — Т. Танін, предс.; М. Адамчук, кас.; Т. Барсук, секр.

АЛЕНТОВН, ПА. — Мітинґ Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудеться в неділю, 20. жовтня, на гали парафіяльній, 803 Фронт стріт, у 2. год. пополудні. Проситься членів прийти на означений час, а довгуючих членів вирівнати свої вкладки, бо на другий місяць відбудеться контроля, то не хочемо жадного нарікання. Довгуючі члени, що не заплатять своїх вкладок до 25., будуть суспендовані, як старші так і діти. — За уряд: Й. Матковський, предс.; І. Рудакевич, касієр; І. Федорак, секретар.

ПІД СУД.

Ґ. Вільгельм Кунце, провідник Німецько-Американського Бунду, котрого велика лава присяжних суддів повіту Сосекс у стейті Ню Джерзі постановила поставити на суд за підбурювання людей до расової й релігійної ненависти.

НАПРУЖЕННЯ НА БАЛКАНІ. — Німецькі війська концентруються коло Реґенсбурґу, над Дунаєм, що нині став „німецькою рікою". Важним осередком військової концентрації є теж Марібор (2). Німецьке радіо говорить про великі військові сили під Білгородом, та про те, що Болгарія скріпляє свої війська на границі Греції й Туреччини.

ЛОНДОН — МІСТО КОНТРАСТІВ

Англійська кухня.

Знайомість зі списом потрав у чужім місті це перша лекція чужинної мови та чужинної психольогії. Анґлійці як найбільше консервативний і найбільше ліберальний нарід у світі зберегли свою стару національну кухню, що є причиною небезпечних революцій для чужинців. Кому дивно чому анґлійські доми та анґлійське жіноцтво мають так мало смаку у зовнішнім вигляді, нехай пригадає собі, що в цих домах без архітектурних прикрас живуть жінки, які наслідують у всьому чоловіків. Тому пересічна анґлійська господиня розуміється краще на спорті та політиці, ніж на куховарстві і не розуміє, яку ролю грає в стравах приправа, присмажка, закришка, підливка, завар, заміс і розчина.

Великий анґлійський сатирик Текерей був колись обурений, що його предки могли, згідно з правилами доброго смаку, пити шампанське після сиру, а воду після червоного вина. Та що маємо казати ми, коли його сучасні земляки подають нам до чаю з молоком сирі селери, на підвечірок до чаю „заячу капусту", залюбки присмажують мясиво баранячим салом, яке осідає на тарілці, мов скапи свічки. а преславний „різдвяний пудінґ" — верх їхніх солодощів! — лежить нам у шлунку, мов жовчевий камінь.

Прегарне молоко та вічно свіжі яйця не дають довго вдержатись у Лондоні в опозиції до загальної анґлійської кухні. Починаємо трібувати дві-три зупи, що невпинно вертаються мов назви днів нового тижня, і тужимо за борщем, капусняком і джуром. Хіба смаковиті прості ґрінки пригадають потапці або коржики. Полуденкова лемішка при мясиві мало має спільного з буханцями або паляницею. Галушки треба заступати макаронами аж в італійському ресторані. Без італійсько-американських ресторанів не обійдешся. Щоденні анґлійські книші з мясом нагадують найважніші пісні періжки з Печерської Лаври, що наводять пах з товщу чернечих ряс і розпатланого волосся. Щоденна баранина збирає на гид і вжко заїсти її навіть смашним печевом у цукорні. А слава анґлійського куховарського мистецтва „біфстейк" (перехрещений на коротку форму „стейк") такий крівавий, що нагадує страви людоїдів і треба його заливати чимскорше найчорнішим пивом.

Знав я в Лондоні і таких земляків, що з тугою йшли в жидівську дільницю на Гвайтчепел за гречаною кашею, оселедцями, балабухами, що нагадували їм рідні книші, а інші йшли за „флячками" аж у китайський ресторан. Але вже найдоскульніше для нас те, що в англійським товаристві не личить за їдальним столом балакати на найцікавішу тему: про те, що на цьому столі находиться — про їжу. Обід і вечера є для анґлійців на-пів святочним обрядом. Провід спочиває тоді в руках голови дому, що мусить уміти розрізувати гуску або качку як досвідний різник і ділити її між присутніх як анґлієць ґеоґрафічну карту між тих, що ріжуться між собою. А після обіду та вечері приходить товариська гутірка, яка нагадує хвилини нашої найбільшої мовчанки. Товариство складене з кількох осіб, що пикають люльки, або сіли до гри в бриджа, або позакривали себе часописними скатертями, в силі просидіти разом кілька годин, мов ріжномовні чужинці, що невдоволені попали в залізниці в одну переділку ваґону.

Лондон їсть так само точно, як прокидається, працює і відпочиває. Можете мешкати в найбагатшій частині міста, та коли до 8-ої год. вечора не встигнете зайти в ресторан, мусите верстати довжезні вулиці в розшуках за споживчою крамницею. Не найдете ні одної булки, ніодного яблука. Мусите їхати аж у центр міста, щоби не мати голодових марев. Ще гірше справа стоїть після театру, коли опівночі хочете „щось перекусити". Тоді мусите перестати шукати вивісок і світла в ресторанах, а звернути увагу на розкладані вуличні вози, що нагадують мандрівну провінціональну панораму або будки на наших відпустах. Це нічні кухні-ресторани для всіх, що заробляють уночі — візників, полісменів, ліхтарників, каналотрусів, вуличних нетель.

Поруч двох величезних самоварів з чаєм і кавою пишаються „сендвичі" — булка чи шматок хліба з вуджениною або сардинками і дешеве солодке печево. Інколи „дуже добре" товариство заблукається туди з театру або після танців (де здебільша не дають нічого їсти!) і тішиться, що і з їжд можна також зробити спорт: пє гарячу гущу. Голод і ніч стирають межі між суспільними клясами: пролетар робить з аристократичним жестом місце причепуреним дамам, а джентельмени у фраках регочуться голосами візників з кінських дотепів.

На вершку автобуса.

Після шлунку найбільше ненажерним орґанізмом нашого тіла в чужім місті є очі. Дивна це потреба силкуватись охопити оком яко мога швидше якнайбільшу скількість предметів і захопити якнайбібільшу скількість вражінь у новім середовищі! Нелегко зробити це в місті, де вулиці не творять широких алей і не простягають далекої сонячної перспективи. Хто за прикладом ділових лондонців пічне свою мандрівку підземельною залізницею, той знатиме лише поодинокі головні пункти британської столиці, яка є вдесятеро цікавівіша самим своїм внутрішнім життям, ніж будівлями, памятниками та офіціяльними інституціями.

Щоби уловити кілька проявів цього життя, треба їздити постійно на вершку автобусу, без огляду на погоду. Хтось назвав автобус верблюдом лондонської пустині. Лорд Біконсфільд називав кабріолет — лондонською ґондолею; ця назва краще підходила би до автобусу, зваживше, що лондонська пустися має таки за багато води. Автобус — в мирних часах один з найпоетичніших лондонських предметів, а верблюд чейже не має таких прав до поезії, як ґондоля.

З вершка автобусу бачите, що навіть найбільше одноманітний простір заповнений сірим димом і сірими будівлями може вабити око грою кольорів юрби. Зір губиться в проваллях вулиць, що виринають несподівано, мов лондонське сонце або хмари. Лондон має і яруги, то поперетикані садами, мов байраки, то опустілі, мов балки, горбовини і кривулі, незбагнені у своїх закарлючках. А між ними, наче куліси великого театру, виринають обриси Парляменту та Вестмістерського Собору, башти замку Товеру, покрівля ліверпулської залізниці та Собору св. Павла, колюмна Нельсона і щогли кораблів.

З автобусу видається вам, що Лондон не має обдуманих форм краси, створених людиною, а що він є лише частиною природи — анґлійської природи, яка — нічого не вдієш! — є такою і не інакшою. Приходить вам на думку, що й світ мав — як вірили ми ще недавно — родитись з мряки. Тому в звичайні похмурні дні вчитеся тут, мов у вязниці, кохати кожний клаптик блакиту та нитку проміння.

Великою несподіванкою для чужинця є звістка, що той Лондон, на який він глядить — твір не тисячеліть, а твір новітньої доби. Поділ міста на голубники і на касарні витворений глибокою природою анґлійців, що люблять захист родинного огнища і центри великої збірної праці з військовою дисципліною. Все те, що находиться нині на просторі справжнього Лондону від площі Пікаділі в напрямку Темзи або аристократичного Кенсінґтону, завдячує свій зовнішний вигляд пожежі. Одна недавня книжка оповідає ще раз про животворну іскру, що стала почином нинішньої лондонської архітектури.

У центрі Лондону блукаємо нині по місцях, де перед 1666 роком навантажений віслюк не міг пройти між вузьминою двох вулиць. Треба було аж пожежі, щоби місто з деревляного стало камінним і ввело закон про заборону деревляних будівель. У ночі 1. жовтня 1666 р., коли вогонь спалахнув у пекаря над Темзою, ніхто не звертав на нього уваги. Раз тому, що пожежі були тоді звичайною подією, що вода була під носом, врешті тому, що: деж має горіти як не у пекаря? Коли полумя обхопило цілу вулицю, тоді голова міста, до якого звернулись за радою, згубив голову, а з нею і ціле місто. Він щез. Коли вогонь перекидався в найдальші дільниці, люде згадали пророцтва про божу руку справедливости за гріхи. Інші про людську руку — зради.

Анґлія вела тоді війну з Францією та Голяндією, а в Лондоні була сила французів і голяндців. Їх переслідували нарівні з католиками. Пояснення було просте. Одночасно з вулиць зметала пожежа найкращі середновічні будівлі; архіви, церкви та склади. Коли пожежа зросла до величини одного кільометра, тоді метеорольоґ з Оксфорду пізнав по сонцю, що воно таємно почервоніло. А коли 10,000 домів згоріло одночасно, інший зрівноважений учений записав у своїм деннику, що опівночі можна було читати книжки як у білий день. Один тотішний хронікар ствердив 1667. р., що в місті лишимося не більше 30 домів.

Не диво, що старезні деревляні лондонські будівлі в центрі міста належать нині до найрідших і найцінніших музейних зразків. Треба лише дивуватись, що в них дозволяють мешкати людям, які певно не розуміють краси своїх почорнілих буд.

„Европейські" вулиці цієї столиці розчаровують вас своєю банальністю. Ми можемо легко уявити собі поширені вулиці Львова або Київа з подвійно високими домами. Зате чим більше лондонська вулиця стає вузькою, тим більше в ній несподіванок. Ніде невпинне людське муравлище не має стільки привабливости. Мабуть про таке муравлище мусів думати великий поет Роберт Бравнінґ, коли нудьгуючи у затишній віллі, мов тигр зачинений у клітці, тужив:

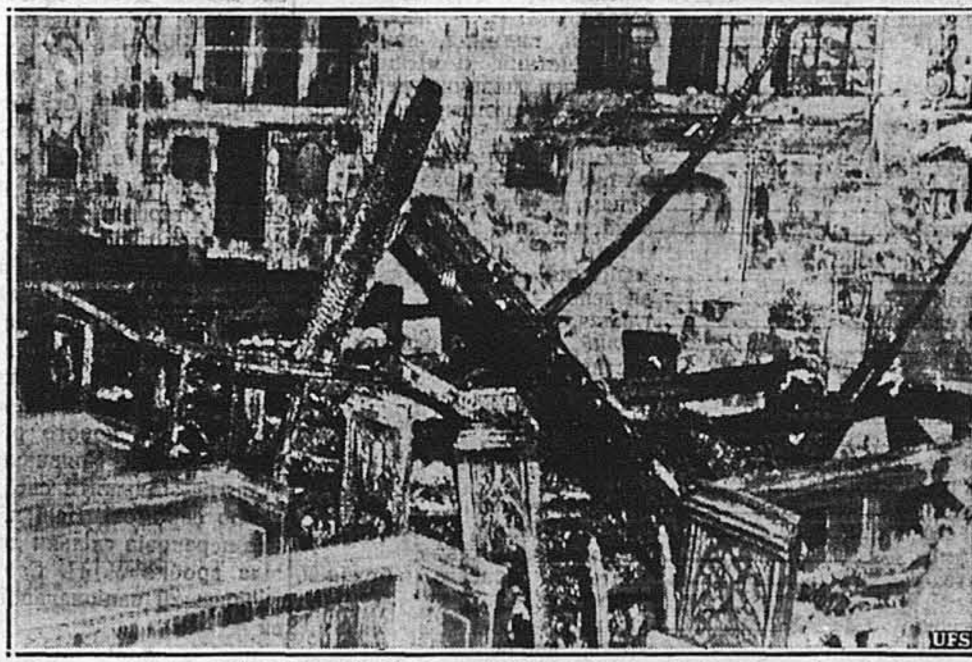
Коли́б я мав силу гроша, досить гроша, ще й дрібні,
Дім мій, стояв би на площі в найбільш міській метушні!
Яке там життя, ах! життя, можна вести при вікні!

АНҐЛІЯ МАБУТЬ НЕ СКОРО БУДЕ КУПУВАТИ ПШЕНИЦЮ

Б. Т. Річардсон, кореспондент Фрі Пресс з Виннипеґу, доносить з Оттави, що є малі вигляди на те, щоб Вел. Британія купувала у недалекій будуччині канадійську пшеницю.

Дост. І. А. МкКіннон сказав, що маґазини у Вел. Британії є під сю пору переповнені пшеницею, яка вистарчить на 8 місяців. МкКіннон виявив, що канадійська пшенична рада просила британського міністра поживи, щоб він купив в Канаді пшеницю. На це наспіла відповідь, що в Британії є подостатком пшениці а кромі того для Анґлії є тепер важнішою річею вживати кораблі до перевозу зброї й амуніції.

Усі вужі походять від ящірок.

РУЇНИ ЦЕРКВИ СВ. МАРҐАРЕТИ В ЛОНДОНІ
знищеної німецькими бомбами.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 97. відбудуться 20. жовтня в 2. год. в гали церковній, 47 Говп Нв. Взивається членів приходити в більшім числі на збори, а довгуючих членів, котрі були суспендовані минулого місяця, прийти на збори й заплатити увесь свій довг. Тоді будуть приняті наново, а як не прийдуть, то будуть цілком виключені з орґанізації. — В. Бродський, предс.; М. Табачук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83 відбудуться в неділю, 20. жовтня, в годині 1. пополудні під ч. 847 Норт Френклин улиця. Проситься членів прибути на збори. Довгуючих членів проситься вирівнати свої вкладки. — С. Чорномаз, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й. — Чергові квартальні збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в суботу 19. жовтня, в домівці У. Д. Клюбу, 31-14 Ґренд Аве., Лонґ Айленд Ситі. Початок зборів в год. 7:30 вечером. Усі наші члени й члениці, обовязково повинні начас на ці збори явитися, вирівнати свої належности, а не зволікати з плаченням своїх вкладок до послінного дня в місяци. Ті наші члени, в кого є малолітні діти, чи й доростаюча наша молодь, що не є покищо у рядах нашої орґанізації, повинні подбати, аби ця наша молодь через наш Відділ вписалася до У. Н. Союзу, а головно не слухати ворожих нам підшептів, що, мовляв, У. Н. Союз не дорівнює чужинецьким, чи яким там запомоговим орґанізаціям, чи компаніям в Америці! Поспитайтеся місцевого секретара відділу, або покличте його у свою хату, а він Вам удовідпить, що наш У. Н. Союз, є вже нето нашою українською модерною запомоговою орґанізацією, але й куди практичнішою і не дорожчою, як це підшептують Вам Ваші „сусіди"! —За уряд відділу: Іван Сидор, предс.; А. Климишин, скарбник; Михайло Беля, секретар.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. — Збори Сестрицтва Любов, від. 177., відбудуться 19. жовтня в 7. год. вечером. 18 Pilgrim st. Прошу членів місцевих і позамісцевих явитись на час. Є важні справи до полагодження. — С. Саска, секретар.

ЙОНҐСТАВН, О. — Збори Бр. Св. Арх. Михаїла, від 140. відбудуться 20. жовтня зараз по Службі Божій, в 12.15 год. в церк. гали, 526 Вест Рейн Нв. Всі члени повинні прибути на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Напоминається членів, котрі мають своїх дітей вписаних до У. Н. Союзу, щоб їм сказали, щоб на 2. листопада вечером прийшли всі, як старі, так молоді, на галю, 525 Вест Рейн Ев., на 7. годину, бо на той вечер приїде до нас головний рекорд. секретар, гр. Дм. Галичин. Всі можуть тоді давати запити і дістануть відповідь в справі У. Н. Союзу. — Ст. Рога, предс.; Мих. Когут, кас.; Іван Кравець, секретар.

СТ. ЛУІС, МО. — Збори Бр. Володимира Вел., від. 179., відбудуться в неділю 20. жовтня, в год. 1. пополудні, під ч. 1724 — 8. улиця. Кожний член обовязаний прийти на збори і вирівняти свої залеглости. Щоб передконвенційна кампанія закенчилась успіхом у приєднанню нових членів як до товариства так і до У. Н. Союзу, просимо своїх членів постаратись і привести по одному новог члена, а за це дістанете нагрду. Буде кілька дуже важних справ до полагодження. Запрошаем усіх членів прибути. — За уряд: Н. Тильович, предс.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

ТАРЗАН, ч. 130. Маґічний вогонь.

Воїни натискали вперед. Залім відступив взад. Він добув сірника і запалив його натискаючи нігтем великого пальця.

Дикуни зупинились. „Він вміє викресувати вогонь зо свойого пальця", закликав один з дикунів у великім здивуванні.

„Тарзан не потрапить зробити цих чарів", визиваючим тоном заговорив Залім. Тарзан не мав сірника. Він чув, що програє,

„Повертайте домів" приказав Залім. „А також приготовіть всіх своїх ловців на те, щоб пуститись в погоню за слонами Тарзана",